

نشریه سالیانه

۲۲

مکتب شمع

اثر: جمهوری از دانشمندان

کتابخانه آنلاین «طاقانی و زمانه مل»

حق چاپ محفوظ

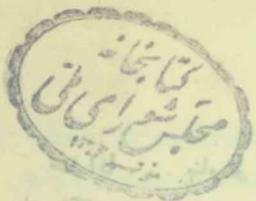
اردیبهشت ۱۳۳۸

شوال ۱۳۷۸

چاپ اول این کتاب در اردیبهشت ماه ۱۳۳۸ در هزار نسخه در چاپخانه «دارالعلم قم»

(نصف اول) و در چاپخانه «علمیه قم» (نصف دوم) چاپ شد

و چاپ دوم آن در خرداد ماه ۱۳۴۸ در پنج هزار نسخه چاپ و منتشر شد

نام کتابخانه و محل آن	تعداد کتاب	نام کتابخانه و محل آن	تعداد کتاب	نام کتابخانه و محل آن
۱۸ - کتابخانه دانشسرای مقدماتی	۴۰۹۹۹	کتابخانه بیمارستان نمازی «	جلد	۲،۳۰۰
۱۹ - مدرسه خان مرودی	۴۰۵۰۰	کتابخانه های مهم مدارس علوم دینی شیراز	«	آمار کامل آنها
۲۰ - وزارت دارائی	۳۶۲۰۰	کتابخانه داشکده ادبیات تبریز	«	در دست نیست
۲۱ - وزارت دادگستری	۲۰۷۳۸	« تریتی «	«	۱۱،۱۴۲
۲۲ - کشور	۲۰۰۰۰	« عمومی «	«	۴۱۹۳
کتابخانه های مشهد:	۳۳،۲۸۰	« داشکده پزشکی «	«	۴۰۰۰
کتابخانه آستانه قدس رضوی	۶۶،۹۰۰	کتابخانه های مهم مدارس دینی تبریز	«	آمار کامل آنها
مسجد گوهر شاد «	۶۰۵۸۶	کتابخانه دانشسرای مقدماتی	«	در دست نیست
عمومی فرهنگ «	۲۰۵۰۰	کرمان	حدود ۶۰۰	۲۹۰۰
مدرسه نواب مشهد «	۱۰۷۰۰	« مدرسه مخصوصیه «	«	۲۴۰۰۵
دانشکده ادبیات «	۱۰۵۰۰	« عمومی فرهنگ «	«	۲۰۵۱
مدرسه ملا جعفر «	۱۰۵۰۰	« شرف الدین علی (بند)	«	۱۳۲۵
سایر کتابخانه های مدارس علوم دینی	۶۰۷۲۹	آمار کامل آنها	حدود ۶۰۰	آمار کاملی در در دست نیست
کتابخانه عمومی فروزان! اصفهان	۴۰۰۰	کتابخانه شرکت ملی نفت ایران	«	۱۱۱۹
دانشکده طب «	۴۰۰۰	بروجردی کرمانشاه	«	آمار کافی در دست آنها
شهرداری «	۲۰۹۳۹	کتابخانه شهرداری «	«	آمار کافی در دست آنها
کتابخانه های مدارس علوم دینی اصفهان	۶۰۷۳۷	کتابخانه شرکت ملی نفت	«	۹۷۰۰
کتابخانه ملی فارس شیراز	۴۰۱۵۹	کتابخانه عمومی رشت	«	۶۰۰۰
دانشکده ادبیات «	۲۰۸۵۰	کتابخانه غرب همدان	«	۶۰۲۳
دانشکده پزشکی «				۱۰۰۰۰
				حدود ۵۵۰

کتابخانه های قم : ۱ - کتابخانه فیضیه بسال ۱۳۰۹ شمسی با مر حروم حضرت آیة الله العظمی آقای حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی مؤسس حوزه علمیه قم تاسیس و اکنون دارای نه هزار جلد کتاب های مفید در علوم اسلامی بخصوصیه فقط و اصول و حدیث است.

۲ - کتابخانه حجتیه در سال ۱۳۳۱ شمسی با مر حروم آیة الله فقید آقای حجت قدس سر و مساعی اینجا ثابت تاسیس و اکنون دارای شههزار جلد کتابهای نفیس و ممتاز در علوم اسلامی بالا منتهی و اصول و حدیث و تفسیر و فلسفة و کلام است این دو کتابخانه هر روز بالغ بر پانصد نفر از باب رجوع داشته و مورد عنایت خاص حضرت مستطاب آیة الله العظمی آقای بروجردی مدظله العالی است و معظم لکه کتابهای زیادی جهت آنچه اهداف موردنده

۳ - کتابخانه آستانه قم در چند سال پیش بستور توییت آستانه تاسیس و اکنون دارای ۴۵ هزار جلد کتابهای نفیس که بیشتر کتب آنمر بوط به علوم جدید است میباشد

از حججه الاسلام :

حجاج سیده همود طالقانی

ترییت از نظر قرآن

ترییت کلمه ایست رایج و معنای آن بحسب نظر های مختلف ،
مانند نیازمندی های زندگی هدف عمومی هی باشد ؟ آنچه بر همه دشوار
آمده ، تشخیص حقیقت و راه رسیدن آن است ، کتابهای که نوشته
شده و مدارس و معابدی که تأسیس گردیده ، کرسی های درس و خطابه
ایکه بر پا گشته ، همه برای رسیدن و رساندن بهمین هدف عمومی
وعالی حیاتی است .

بهمین جهت در سطور یک مقاله و یک کتاب ، نمیتوان نظرها و
راهها و مکتبهای ترییت را بررسی نمود . برای رسیدن به مقصود که
همان عنوان مقاله است ، تنها میباید از راه معنای لغوی و تطبیقی ترییت
پیش برویم . لغت ترییت از «ربو» و معنای آن افزایش و برآمدن است
ترییت یعنی اندک اندک افزودن و برتر آوردن ؛ این معنا تنهایا در موجودات
زندگ درست میآید که قابل افزایشند ، و چون افزایش آنها طبیعی

است معنای تربیت، فراهم ساختن و سائل و اسباب و محیط تربیتی هیبایشند. تربیت گیاه و درخت همین است که محیط غذیه آن از زمین و آب و نور آماده گردد و موانع: هانند ریشه‌ها و شاخه‌های هرز از میان برود، و پیوند بآن زده شود، تاشاخ و برگش سرسبزتر، و گل و هیوهاش بهتر و بروهند تر گردد.

حیوانات چون دارای غرائزند، تربیت آنها از جسم ویکر که گذشت، تعدیل یا تقویت غرائز و زیر فرمان اراده بشری قرار دادن آنها است. انسان بیش ازدوا و غرائز گوناگون و سرشاری که دارد، دارای اراده آزاد و عقل هدبر است بدینجهت معنا و تطبیق تربیت در او بسی وسیع و مختلف است و هر مکتب تربیتی ناظریکی از جهات و تقویت قسمتی از قوای او هیبایشند، و تا اصول قوای پیچیده‌ای که تشکیل دهنده شخصیت بشری است بررسی و تجزیه نشود، نمیتوان معنای جامع تربیت را در انسان فهمید.

تاریخ اندیشه اسلامی «طالقانی و زمانه ما»

آنچه بخست در خود هنگریم بدن است؛ که از اعضاء و جهازات گوناگون تشکیل شده، بیشتر اعضاء بدن و سلولهای آن خود کارند و زیر فرمان اراده و اختیار نمیباشد - همه اینها برای نگهداری و دفاع از بدن و تأمین نوع بی درنگ در کوششند، یک قسمت دیگر اعضاء، زیر فرمان اراده اند که اعضاء ادرال و تحریکنند، اراده را هم اندیشه‌ها و آرزوها می‌گرداند، اندیشه‌ها هم با بررسی دقیق از سه اصل و مبدأ برائگیخته می‌شوند، تا اندازه‌ای معلوم است که مبدأ تحریک بسوی لذات و شهوت حیوانی، با آن هبدهیکه بسوی برتری و سرفرازی و نام و شهرت پیش

میرد، از هم جداست، کواینکه در بسیاری از هر دماین دو محرك دریاک خط، یادوم که مبدأ عالیتر است، هقدمه برای اول که پست تراست قرار میگیرد ولی این همقدمه پیوسته نیست، آنجاکه مقام و شرافت بالذات و شهوات پست سازگار نبود، گروهی با آن سو میروند، گروهی باین سو هواز حرکت و نفوذ مبدأ دیگر چشم هیپوشند، آنرا محاکوم میسازند، یا بحال تردید میگذرانند، تا اوضاع و آثار محیط کدام را تقویت نماید و این دو بامبدهی که دستگاه تفکر را برای درک مجهولات و کشف اسرار وجود بکار میاندازد جداست، این سه مبدأ بحسب هراتب، در بدن محل ظهوری دارند: محل و مرکز شهوات پست، اعضاء سافله هضم و تولید است، و قلب مظاهر دوم، و مغز محل ظهور یا آلت ادرال است، در محیط بیرون هم سه محیط جدا دارند در محیط محرك هریک آن دو دیگری آرام و محاکوم است، در محیطی که وسائل تحریک و بیداری دویاسه ازینها فراهم باشد، کشمکش و شوریدگی از درون بیرون سرایت مینماید؛ و به بسیج قوام پردازند، تا کدام پیروز شوند، انسانی که محاکوم یکی ازین مبادی باشد، بهمان نام خوانده میشود، انسان شهوانی و مال طلب (چون مال یگانه و سیلہ سیر کردن شهوات است)؛ انسان اشرافی انسان علمی و متفکر، در محیط خارج، حکومت بدست هریک از این طبقات باشد، بهمان نام خوانده میشود، حکومت سرهایه داری و شهوت، حکومت نظامی و اشرافت، حکومت حق و عدالت، در اجتماعات بشری بیشتر بهم آمیخته است؛ چنانکه بیشتر مردم از جمیت سازمان درونی در یک جهت مخصوص نیستند، این مبادی درونی

آنگاه هیتواند بهدف و مقصود از خلقت برسد، که هر یک مانند طبقات سه‌گانه اجتماع در حد خود قرار گیرد، واژ آن تجاوز ننماید؟ تبقاء فرد و نوع و شخصیت حقیقی انسان تأهین شود، و تمام لذات که همان رسیدن بتمایلات بیرونی و درونی است یکسان نائل گردد، اگر یکی از این میادی نفسانی بوسیله تقویت محیط قوی و چیره گردید، تعادل نظام نفسیات که همان صحبت روحی است از میان میرود، و چنین فردی از همه لذات بهره‌مند نمیشود، و در نتیجه تا مین بقاء که نتیجه صحبت است فراهم نخواهد شد.

فرد مادی، یعنی کسی که تنها هدفش هال است که وسیله رفع حواج و رسیدن بلذات جسمانی است، پیوسته برای بدست آوردن و حفظ آن میکوشد و بتدریج وسیله راه‌دلف می‌گیرد، و گرفتار اضطراب و رنج درونی است، و ازلذات سرافرازی و نام و شهرت و ادراکات عقلی هیروم میباشد؛ و عقاش در تاریکی کورانهای شهوت و آرزوهای است که از نفس بر میخیزد و مانند دودغایلی از دیوارهای درونی را که روزنه‌ها و شیشه‌های است، برای تابش فکر و انعکاس جمال و حکمت عالم، سیاه هی نماید.

فرد اشرافی: کسی که مبدأ برتری جوئی و تحمیل اراده شخصی بر مردم، بر او غلبه و حکومت دارد، چنان‌که بسالذات جسمی کم بهره است؛ ازلذات روحی و پیشرفت‌های عقلی نیز هیروم است، چنین فردی بهر چه، از چشم و سیله مینگرد، و درباره هیچ امری اخلاق و نظر واقع یینی ندارد، هال، اولاد، خانواده، اجتماع، دین و حقیقت در

نظر چنین فردی تا آنجا محبوب است که پله نرdban هضطرب مقام و قدرت او باشد؛ این فردچنانکه از درک حقیقت و جمال علم بی بهره است، از عواطف هم بهره‌ای ندارد، همین که بالای پله متزلزل و شاخه بلند، و در هر ض طوفان مقام قرار گرفت، نه پائین می‌آید و نمی‌تواند قرار گیرد، بلای جان خود و دیگران است، چون بنا شایستگی بالارفته. نرdban خلق این ما و من است

عاقبت زین نرdban افتادن است

آنکه بالاتر رود احمد تراست

استخوان او بتر خواهد شکست

این مبادی سه گانه در آغاز سرشت انسان نهفته است؛ احتیاج، انسان را با محیط بیرون مرتبط می‌سازد، محیط، عواطف و هیلهارا بیدار مینماید، آنگاه آن مبادی برانگیخته می‌شوند؛ و انسان بینگرایه رنگ محیط، و منطبق با آن می‌گرداند؛ محیط بیرونی هر کدام را تقویت نماید و غذا دهد، همان نیرومند می‌گردد، و دیگر مبادی درونی یا از خواب بر نمی‌خیزند، یاد را برابر آن مبدأ نیرومند زبون و محکوم می‌شوند، پس تریت همان ایجاد محیط است، ولی برای بیداری شهوات حیوانی، ایجاد محیط لازم نیست؛ همان احتیاج در حد ضرورت انگیزنده است، و آن مقصودیکه تأمین زندگی فرد و بقاء نوع است تأمین می‌شود؛ ایجاد محیط برای برانگیختن شهوات پست، بیداعقل و مقاومت را ارزش باز میدارد؛ و بند بندگی بگردن آنها می‌اندازد، بدیهی است که اگر توانایی عقلی و ارادی در افراد زبون و محکوم

گردید، قابلیت بقاء نوعی و اجتماعی هم رو بضعف میرود و بنابودی می کشاند؛ نه تنها برای تقویت هبادی پست ایجاد محیط لازم نیست، بلکه می بایسد بو سیله ایجاد محیط هیخا لف از سر کشی آنها جلو گیری نمود.

برای تقویت مبدأ مقاومت و اراده تاحدی ایجاد محیط : هانند تعلیمات نظامی و تحریکمای حمامی و برگزار داشتن از محیطهای شهرانی، لازم است؛ ولی نه آنچنانکه غرور و درندگی ایجاد نماید، و از کار وتولید و تأمین لذات جسمی و تعلیمات روحی و عقلی باز دارد، تقویت برای مبدأ ذهنی و عقلی ییش از همه لازم است، چون این سرمایه دو نفوذ سرشادرتر و نهفته تر است، و هر احتمت ظهور آنها بیشتر است.

بنابراین محیط کامل تربیتی، آن محیطی است که هم محبت یمعرفت را بر انگیزد تابعیل فاعلی و غایی و ظائف و اسرار جهان پی ببرد، هم مبدأ اراده و مقاومت را در بر ابر ظالم و متجاوز تقویت نماید، آن احساس مسئولیت که دین ایجاد مینماید، و دستوراتی که بعنوان اوامر و نواهی و حلال و حرام، و محدودیتها میدهد، برای ایجاد چنین محیط تربیتی است، اگر دستورات قرآن درست و جامع اجرا شود، هر خانه و شهر و کشوری محیط مساعد تربیتی خواهد گردید که بذر وجود افراد بشمر و بهره نهائی همیسرد، و استعداد معنوی و در نتیجه مادی بکار میافتد، برای نمونه یک آیه از قرآن کریم را در اینجا میآوریم، تا نظر قرآنرا در باره تربیت و فراهم ساختن محیط تربیتی

بنگریم:

سوره بقره آیه ۱۷۷: لَيْسَ الْبَرَانِ تَوْلُوا وَ جَوَهْكُمْ قَبْلَ
الْمَشْرَقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَ الْبَرَانِ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ
وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حِبَّهِ ذُوِّ الْقُرْبَىِ وَالْيَتَامَىِ
وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالْأَسْأَلِيِّينَ وَفِي الرِّقَابِ .. تَآخِرَ آيَهِ .

این آیه درباره تغییر قبله از سمت بیت المقدس بسمت کعبه
نازل شد، همینکه دستور تغییر قبله داده شد، چون مخالف میل
یهودیان بود، بمبارزه تبلیغاتی برخواستند و نویسندگانها را دچار شک و
تحیر نمودند؛ در این آیه بطور جامع هدف دین را بیان نموده؛ که این
دستور ظاهری برای همان تربیت معنوی است، کسانی که بهمین ظواهر
پردازند، و با آن مقصود و هدف معنوی توجه ننمایند، سخت دراشتمایند،
این آیه با جملات اول نفی و اثبات و حمل ذات بر صفت تأکید می‌نماید
که همه خوبی و خیر که مقصود است این نیست که روی بمنطق آرید
یا بسوی هنر و فن که مقصود تربیت چنین مردمی است که مبدأ عقلی
آنها چنان برومند شود که علت فاعلی و غایی و نظمات جهان و اصول
وظائف، و مردان عالی را که آورند گان قانونند، بشناسند؛ و آنها
ایمان آورند، دیگر آنکه نیروی عمل و تولید آنها چنان بکارافتد که
و امانت گانرا دستگیری نمایند، و از بی سر برستی سر برستی کنند و بند
بندگی خلق را از گردنهای باز کنند، و بوسیله اقامه صلوٰة با خدا هر بسط
گردند، درقدرت اراده چنان باشند که پای تصمیم و ایمان و دفاع از
حقوق محکم بایستند و بعدهای خود و فانمایند، و در بر ابر هیجانهای

داخلی و سوسمه های اضطراب انگیز، نقض عهدنامه ایند، و با اراده آهنین محاکم در منگر وظیفه بایستند، چنانکه چهره عبوس گرسنگی و فقر و مصائب و دم شمشیرها آنها را شکست ندهد، نشان چاویدان صدق و تقوی تنها آنها را شایسته است و پس.

«أولئك الذين صدقوا وأولئك هم المتقون»

از دانشمندان معظّم :

حاج شیخ مهدی حائری یزدی

نقشی از هبادی فلسفه

فلسفه جز درک حقیقت از هر طریق و بهر وسیله ای که برای بشر
هیسر باشد نیست و چون «درک حقیقت» هسته اصلی و مرکزی
موجودیت انسان است پس هیچ گونه راهی برای انکار یا تحقیر این عالم که
اصیل‌ترین و کلی‌ترین علوم بشری است نمی‌توان فکر نمود، و بر طبق این
روش که‌ما تفصیل آنرا در کتاب «علم کلی» ذکر نموده‌ایم، علم فلسفه
در عین آنکه از لحاظ معلوم‌گاهی بدشوار‌ترین و پیچیده‌ترین موضوعات
و مسائل جهانی تعلق می‌یابد، در عین حال از نقطه نظر ارتباط بالا انسان
در هیان علوم بشری ضروری ترین و عالی‌ترین علمی است که بشر با قضاي
ذات و م وجودیت خود آنرا خواستار است.

و این خواسته ذاتی را هر گز نمی‌توان مانند سایر علوم یا سایر
صفات، بکمالی از کمالات تفسیر کرده و چنین پنداشت که انسان بخارط
سیر تکاملی بهمان نحو که در مسائل ماده و خواص طبیعت برای
نیازمندی‌های خود کنکاش می‌کند، بهمان هلاک نیز برای تکامل معنوی